

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร. 0 2244 2065

เรื่อง กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ผู้เรียบเรียง นางสาวนริลักษณ์ ศิริวรรณ วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
ออกอากาศ กันยายน 2562

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพจำเป็นต้องอาศัยความรู้และความก้าวหน้าในการวิจัยและนวัตกรรมที่ต้องมีการสร้างและสะสมองค์ความรู้ให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวพ้นจาก “กับดักรายได้ปานกลาง” หรือจุดที่ประเทศพัฒนาเศรษฐกิจจากรายได้น้อยมาสู่ระดับที่มีรายได้มากขึ้น แต่ยังไม่สามารถยกระดับเศรษฐกิจเข้าสู่ประเทศที่มีรายได้สูง เพื่อแก้ไขปัญหาคอขวดของรายได้หรือฐานะและแก้ปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยรูปแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรม หรือที่เรียกในปัจจุบันว่า “ประเทศไทย 4.0” (Thailand 4.0) กล่าวคือ 1) การผลักดันสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม 2) การขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่เทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ และ 3) การเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่ภาคบริการมากขึ้น ทั้งนี้ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเกิดจากความสามารถในการแข่งขันของประเทศซึ่งมาจากการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการในฐานะหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างและระบบราชการ ตลอดจนงานของรัฐอย่างอื่น จึงเห็นความจำเป็นในการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิจัยและนวัตกรรม และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. พร้อมกับร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่...) พ.ศ. ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าการกระทรวงที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ควรใช้ชื่อว่า “กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” ทั้งนี้เนื่องจากการจัดตั้งกระทรวงใหม่ที่มีความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา โดยปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการอุดมศึกษาให้มีเอกภาพเกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.) โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่...) พ.ศ. จัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในวันที่ 1 มีนาคม 2562 และประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2562 เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2562

เจตนารมณ์ของการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ เพื่อปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยการยกเลิกกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และกำหนดโครงสร้างกระทรวงใหม่ โดยรวมหลายหน่วยงาน

เข้าด้วยกัน เพื่อให้มีพลังมากขึ้น (Synergy) เกิดการแลกเปลี่ยนบุคลากรอย่างคล่องตัว (Mobility) ที่เกิดการ
ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกัน โดยมีเป้าหมายในการสร้างนวัตกรรมให้แก่ประเทศ (Innovation)
 ประกอบด้วย ส่วนราชการในสังกัด ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงกรมวิทยาศาสตร์บริการ
 สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ทั้งนี้
 โดยมีเป้าหมายในการปฏิรูป 3 เรื่องสำคัญ คือ 1) ปฏิรูประบบราชการเพื่อให้มีการบูรณาการทำงานด้านวิจัย
 และการสร้างบุคลากร 2) ปฏิรูปกฎระเบียบเพื่อผลักดันให้ผลงานวิจัยและนวัตกรรมสามารถสร้างประโยชน์ต่อ
 ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและชุมชน และ 3) ปฏิรูประบบงบประมาณโดยปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทาง
 งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำหรับอำนาจหน้าที่ของกระทรวงฯ มีดังนี้ (1) ส่งเสริม
 สนับสนุนและกำกับดูแลอุดมศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีความเป็นอิสระทางวิชาการและ
 บริหารจัดการให้มีการพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และให้ดำเนินการวิจัยและ
 สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์
 มนุษยศาสตร์และสหวิทยาการ (2) ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรม
 ของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมที่อยู่ในสังกัดกระทรวงหรือกำกับดูแลของ
 รัฐมนตรี รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมที่อยู่นอกกระทรวงเพื่อให้เกิด
 ความร่วมมือ และดำเนินการไปในทิศทางที่มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผน
 ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ (3) จัดให้มีระบบนิเวศและโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ
 เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือเพื่อผลิตกำลังคน
 ระดับสูงเฉพาะทาง และความร่วมมือด้านการวิจัยและการสร้างสรรค์นวัตกรรมกับหน่วยงานภาครัฐ
 ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคคลหรือหน่วยงานในต่างประเทศ (4) ปฏิบัติการอื่นที่มี
 กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกระทรวง

อย่างไรก็ตาม ประเด็นท้าทายที่กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้อง
 เตรียมการรองรับภารกิจงานใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณของ
 หน่วยงานภายในสังกัดกระทรวงฯ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ
 กล่าวคือ การสร้างระบบงานอย่างมีเอกภาพระหว่างอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม การพัฒนา
 บุคลากรภาคการอุดมศึกษา บูรณาการผลงานวิจัยและองค์ความรู้ไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์ จัดสรรทรัพยากรและ
 โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ คุ่มค่าและไม่ซ้ำซ้อน สามารถพัฒนา
 และแก้ไขปัญหาของสังคมและประเทศอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (23 เมษายน 2562). **โครงการและภารกิจใหม่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
 วิจัยและนวัตกรรม**. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2562 จาก [https://www.moe.go.th/moe/th/news/
 detail.php?NewsID=54022&key=news_Teerakiat](https://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=54022&key=news_Teerakiat)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (ม.ป.ป.). **อำนาจหน้าที่**. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2562
 จาก <https://www.mhesi.go.th/home/index.php/aboutus/vision-mission>

“พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2562”. (1 พฤษภาคม 2562). **ราชกิจจานุเบกษา**.
 เล่ม 136 ตอนที่ 57ก, น. 1-6.

ประชาไท. (1 พฤษภาคม 2562). **ประกาศใช้ พ.ร.บ.สถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
 แห่งชาติ**. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2562 จาก <https://prachatai.com/journal/2019/05/82283>